

3. Гендерні проблеми в умовах глобалізації : українські реалії та перспективи : зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, 19 бер. 2010 р. / за наук. ред. проф. В. Кравця. Тернопіль : ТНПУ, 2010. 160 с.
4. Гендерні дослідження : прикладні аспекти : монографія / Кравець В. П. та ін. ; за наук. ред. В. П. Кравця. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2013. 448 с.
5. Городнова Н. Гендерний розвиток особистості : навчальний посібник. Вид. 2-ге. Київ, 2011. 128 с.

КРЕАТИВНІСТЬ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ПОРІВНЯННЯ ЗА СТАТТЮ

Ірина ЗОЗУЛЯ

Університет Григорія Сковороди в Переяславі,
zozulyaira@meta.ua

Аналіз психометричних досліджень ступеня вираження креативності за критерієм гендерної диференціації, як психофізіологічної основи поділу осіб на жіночу та чоловічу стать, виявив суперечливі результати. Так, Дж. Гілфорд і Е. Торренс не виявили різниці між жіночою та чоловічою статтю за всіма параметрами діагностики загальної креативності, а саме: легкості генерування ідей, продуктивності асоціацій, оригінальності, спонтанності, гнучкості мислення. Їм опонують В. Ільченко, О. Шевченко, Б. Юсов, які вказують на існування статевого диморфізму, що проявляється вже з дитячих років. На їхню думку, хлопчики краще за дівчаток розуміють геометричні концепції, більш успішно проводять геометричну побудову. Дівчатка ж досить легко визначають і класифікують логічні протиріччя [1].

Своє дослідження ми присвятили вивченню гендерних відмінностей та подібностей прояву креативності у дітей дошкільного віку на основі структурного підходу. У дослідженні взяли участь вихованці закладів дошкільної освіти № 7 «Берізка» і № 9 «Сонечко» м. Переяслава. Вибірку склали діти 4–6-ти років (117 дівчаток і 126 хлопчиків).

Для діагностики креативності дошкільників було використано вербальну (сім субтестів) та образну (три субтести) батарею тестів Е. Торренса, адаптовану О. Тунік [2].

За даними нашого дослідження в обох статей структура вербальної та образної креативності є однорідною. Як у дівчаток, так і в хлопчиків усі парціальні показники знаходяться в межах норми (від 40 до 60 балів за Т-шкалою). Проте загальний показник вербальної креативності вищий у дівчаток ($p \leq 0,04$), ніж у хлопчиків.

Також співпадають моделі обдарованості дошкільників, хоч у дівчаток усі показники структурних профілів є вищими, ніж у хлопчиків. Відмінності загальних показників вербальної та образної креативності, які виявлені між дівчатками і хлопчиками, виражені не значною мірою, хоч і встановлено статистично значущі розбіжності на рівні прояву їхніх парціальних показників. У дівчаток краще

розвинена вербальна креативність за рахунок значущої розбіжності на рівні прояву показників продуктивності ($p \leq 0,03$) та гнучкості ($p \leq 0,05$). Проте виявлено статистично незначущу розбіжність на рівні прояву показника вербальної оригінальності ($p \leq 0,1$). Хлопчики, хоч і пропонують меншу кількість різноманітних ідей, однак їхні ідеї так само оригінальні та суттєво відрізняються від очевидних (стереотипних), загальноприйнятих і банальних, як і в дівчаток. Окрім того, аналіз емпіричних даних дозволив констатувати значуще переважання дівчаток дошкільного віку за рівнем прояву показників продуктивності та розробленості образної креативності ($p \leq 0,04$). Це свідчить про переважання у дівчаток старанності та детальної розробки своїх малюнків. Проте роботи хлопчиків такі ж оригінальні, як і дівчаток. Вони однаково відкриті до сприйняття нової інформації, легко витримують невизначеність, здатні виокремити головне та розуміють сутність проблеми. У обох статей однаково розвинена здатність до трансформації образної інформації в словесну форму та здатність давати абстрактні назви до виконаних малюнків.

У процесі дослідження було виявлено відмінності у моделях відповідей дошкільників. Так, у другому та третьому субтесті вербальної креативності («Причини» та «Наслідки»), де потрібно придумати якомога більше причин, які могли б привести до того, що зображено на малюнку і наслідків, які стануть результатом зображеного, відповіді дівчаток мали більш казковий, фантастичний характер. Наприклад: «Шукає у воді золотий ключик, щоб відкрити і оживити Злу Королеву»; «Впаде у чарівні води метеликів». Відповіді хлопчиків у цих субтестах були більш прагматичними. Наприклад: «Козак прийшов до річки, щоб займатись спортом»; «Нап'ється води і потрапить у лікарню... У воді багато злих бактерій».

У четвертому субтесті «Покращення предмета», у якому потрібно придумати якомога більше засобів покращення іграшкового слона, дівчатка годували його смаколиками, перетворювали на ляльку. Хлопчики ж у цьому субтесті виявилися більш винахідливими. Вони трансформували слона у робота, машину, неіснуючих тварин тощо.

Проте, діти обох статей експериментували з розміром іграшки: «збільшити.../зменшити...», з кольором: «розфарбувати в червоний/рожевий/синій...», з матеріалом: «зробити його з пластиліну/заліза/гуми/хутра...».

Також, як у дівчаток, так і у хлопчиків виникнули труднощі із виконанням завдань першого і шостого субтестів, які пов'язані з розвитком логічного мислення і дозволяють проявити допитливість, чутливість до невідомої, відсутньої інформації, вміння заповнювати прогалини в існуючих знаннях. Здебільшого діти ставили однотипні запитання: «Хто це?», «Це хлопчик чи дівчинка?», «Чому він/вона дивиться у воду?», «Чому у воді відображається лише обличчя хлопчика (гномика)?».

Діти обох статей легко впоралися із завданням п'ятого субтесту «Незвичне використання», у якому вимагається придумати якомога більше варіантів незвичного використання картонних коробок. Адже цей субтест породжує незліченну кількість відповідей та стимулює ригідні, стереотипні ідеї і тим самим

дозволяє виявити у дітей здатність відходити від них у своїх міркуваннях, пропонуючи незвичні рішення.

Таким чином, наше емпіричне дослідження довело, що в дошкільному віці за показниками креативності між обома статями більше спільного, ніж відмінного.

Література

1. Міщиха Л. П. Психологія творчості. Івано-Франківськ : Гостинець, 2007. 448 с.
2. Туник Е. Е. Диагностика креативности. Тест Е. Торренса. Адаптированный вариант. Санкт-Петербург : Речь, 2006. 176 с.

ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ У ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНІЙ ПРАКТИЦІ: ПОГЛЯДИ ГЕШТАЛЬТ-ТЕРАПІЇ

Ярослава КАЛЬБА

**Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
yarka35@ukr.net**

Реформування вітчизняної системи освіти неможливе без розвитку фахової, компетентної психотерапевтичної практики. Психотерапія, як форма психологічної допомоги, охоплює велику кількість окремих моделей, напрямів, шкіл та авторських підходів. На сучасному етапі розвитку психотерапія все більше стає відкритою до нового досвіду: не так вже важливо відстоювати власну професійну ідентичність через тотожність єдиним правилам; все більше з'являється діалогів та еклектичних, інтегративних поглядів [1, с. 10].

У контексті означеної науково-практичної проблеми актуальним стає питання й гендерного дискурсу. Вплив гендерних відмінностей на процес психотерапії почасти є предметом досліджень. На сьогодні мало теоретико-прикладних розробок, присвячених специфічному впливу статі пацієнта і терапевта. Водночас усвідомлення гендерних взаємин у практиці психотерапії надає можливість більш цілісно відображати ідентичність та гендерні особливості клієнт-терапевтичного альянсу. Пропонуємо розглянути гендерний аспект психотерапевтичних інтервенцій з позицій гештальт-підходу.

Проблема гендерних відмінностей клієнт-терапевтичних взаємин, її висвітлення представниками гештальт-терапевтичного напрямку, фокусується на таких основних феноменах терапевтичної взаємодії: утворення клієнт-терапевтичного альянсу; перенесення/контрперенесення у процесі терапії; реальні взаємини клієнта та терапевта (робота на межі контакту).

Загальновідомо, що основні гендерні відмінності проявляються у фантазіях, конфліктах, страхах, тривогах, а також у стереотипних поглядах, потребах, життєвих цілях. У гештальт-терапії часто трапляються ситуації, коли гендерні вподобання відіграють провідну роль при виборі терапевта. Скажімо, клієнтка-жінка виразно декларує, що хоче розпочати терапію тільки з терапевтом-жінкою. Такий вибір аргументується тим, що терапевт-жінка краще здатна зрозуміти, рефлексувати («адже знає як це бути жінкою»), а відтак – надати необхідну